

**PUCCINI TRILOGIJA:
MADAMA BUTTERFLY – TOSCA – LA BOHÈME**

HRVATSKO
NARODNO
KAZALIŠTE
**IVANA PL.
ZAJCA**
RIJEKA

**19
20**

Giacomo Puccini

LA BOHÈME

**PUCCINI TRILOGIJA:
MADAMA BUTTERFLY - TOSCA - LA BOHÈME**

Koprodukcija: Opera HNK Ivana pl. Zajca i
Jyväskylä Ooppera, Finska

Giacomo Puccini

La Bohème

Koprodukcija: Opera HNK Ivana pl. Zajca i Jyväskylänska Ooperi, Finska

Giacomo Puccini

LA BOHÈME

opera u četiri čina

Libreto: Luigi Illica i Giuseppe Giacosa prema romanu
Henrija Murgera *Prizori iz života boema (Scènes de la vie de bohème)*

Dirigent: **Ville Matvejeff**

Redatelj: **Fabrizio Melano**

ULOGE

MIMI, krojačica **Marjukka Tepponen**

MUSETTA, pjevačica **Vanja Zelčić / Kaisa Ranta**

RODOLFO, pjesnik **Angelo Fiore**

MARCELLO, slikar **Kevin Greenlaw**

SCHAUNARD, glazbenik **Dario Bercich**

COLLINE, filozof **Luka Ortar**

BENOIT, kućevlasnik **Sergej Kiselev**

ALCINDORO, stari gradski vijećnik **Sergej Kiselev**

PARPIGNOL, prodavač igračkica **Davor Lešić**

VODNIK **Darko Matijašević**

CARINIK **Saša Matovina**

GLAVNI KONOBAR **Nikola Nedić**

GRAĐANI PARIZA, DJECA I KONOBARI

Scenograf: **Fabrizio Melano**
Kostimografkinja: **Manuela Paladin Šabanović**
Oblikovatelj svjetla: **Dalibor Fugošić**
Asistentica režije: **Mirva Koivukangas**
Asistentica scenografa: **Paola Lugarić**

Orkestar i zbor Opere, članovi ansambla Hrvatske drame i Baleta Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca te Dječji zbor „Kap“

Koncertni majstor: **Romeo Drucker**
Vokalna priprema: **Nicoletta Olivieri**
Zborovoditeljica: **Nicoletta Olivieri**
Dječji zbor pripremile: **Doris Kovačić, Maja Šajatović**

Korepetitorice: Nataliya Marycheva
Inspicijenti: Antonija Družeta Balić, Valter Milavec

Prijevod libreta za titlove: Nataša Ozmec

Svjetska praizvedba: 1. veljače 1896. Teatro Regio, Torino, Italija
Praizvedba u Narodnom kazalištu: 28. svibnja 1949.

Premijera: 23. listopada 2017.

Obnova: **16. studenoga 2019.**

Predstava traje 2 sata i 40 minuta s dvije pauze, nakon 2. i 3. čina.

RADOVI IZVEDENI U RADIONICAMA KAZALIŠTA POD VODSTVOM:

voditeljice kostimskih radiona Snježana Gračan, Ana Blašković; *modistica* Elena Pichler; *voditelj stolarske radione* Milan Pribanić; *voditelj slikarske radione* Stjepan Buković; *tapetarski radovi* Denis Marinović; *bravarski radovi* Saša Draščić; *voditelji binske službe* Fadil Sulić, Mario Lovrović; *voditelji rasvjetne službe* Davor Miljanović, Danijel Rešković; *voditelj tonske službe* Saša Predovan; *voditeljica šminkerske, vlasuljarske radionice i maske* Dubravka Marijanović; *voditelj službe rekvizite* Dean Rožić; *voditeljica službe garderobe* Kristina Komadina; *voditelj transporta* Boris Barić; *voditeljica spremačica* Kristina Brtan

Marjukka Tepponen, Angelo Fiore

SADRŽAJ

1. ČIN

Zima, hladno namješteno potkrovlje.

Dva prijatelja, pjesnik Rodolfo i slikar Marcello, smrzavaju se u zimsku blagdansku večer. Mori ih ujedno i glad, ali ih ne napušta njihov smisao za humor. Marcello, okružen svojim slikama i slikarskim priborom, traži nešto čime bi se mogla zapaliti vatra u maloj željeznoj peći. Rodolfo nalazi rješenje: žrtvuje rukopis svoje drame koju spaljuje, čin po čin, uz zajedljive primjedbe dvojice prijatelja; pridružio im se naime i filozof Collin. Tu trojicu iznenađuje dolazak glazbenika Schaunarda, koji donosi jela, pića i novca, pričajući kako je dobio dobar posao kod jednog ekscentričnog Engleza. Prijatelji veselo slave blagdan, ali ih prekida kucanje na vratima: kućevlasnik, stari Benoit, došao je naplatiti stanarinu. Marcello mu - na užas svojih prijatelja - pokazuje šaku punu novca, ali ga prije isplate tobože zabavlja i nudi pićem, na što ga okrivljuje da je razbludnik, jer ga je vidio kako pleše u nekom lokalnu - ali ne sa svojom ženom! Izbacivši s bučnim zgražanjem kućevlasnika iz sobe, veseli boemi kreću u kavanu „Momus“, njihovo omiljeno sastajalište. Rodolfo zaostaje, jer mora dovršiti novinski članak; prijatelji ga čekaju kod vratara. Isprativši ih na mračne i strme stube, Rodolfo se priprema za pisanje. No još nije ni započeo, kadli ga prekida bojažljivo kucanje i slabašan ženski glas: pred vratima stoji mlada, lijepa susjeda kojoj se na stubištu ugasi svijeće, a potom joj pozli. On je uvodi u sobu, pruža joj okrijepu i nastoji je zadržati kraj sebe. Ona, međutim, želi otići i skromno zahvaljuje, ali se vraća s vrata - izgubila je negdje ključ. Kraj otvorenih vrata propuh gasi njezinu svijeću, na što Rodolfo brzo hotimice ugasi i svoju.

Ostali su u tami, tražeći po tlu izgubljeni ključ. Rodolfo ga je našao - ali ga hitro skriva u džep. Tražeći dalje po tlu, on kao slučajno nailazi na njezinu ruku. Započinje znamenita tenorova arija: „Che gelida manina.“ / „Gle, ručice li hladne...“ U ariji on je djevojci ispričao tko je i što radi: piše pjesme i živi: jednostavno živi. A tko je ona? „Sì. Mi chiamano Mimì, ma il mio nome è Lucia“ / „Svi zovu me Mimì, ali zovem se Lucija“, odgovara mala švelja i u svojoj ariji priča o svom skromnom životu u sobici potkrovlja iz koje pozdravlja prve zrake sunca nad krovovima Pariza. Ljubav koja se rađa među njima topla je i jednostavna. Izvana dopiru glasovi prijatelja. Rodolfo ih šalje u kavanu „Momus“, on će doći za njima - ali više nije sam. Pjesnik i mala švelja, među kojima se rađa ljubav, zajedno odu u društvo.

2. ČIN

Latinska četvrt, ispred kavane „Momus“, blagdanska večer. Sve vrvi od prolaznika, djece, prodavača. Boemi slučajno imaju novca i kupuju: Schaudard trubu, a Collin stari plašt. I Rodolfo kupuje poklon za svoju Mimì: malu ružičastu kapu. Zatim je predstavlja prijateljima: on je pjesnik, a ona je - poezija. Društvo sjeda veselo za stol, kad se Marcellu smrači pred očima. U kavanu je ušla koketna Musetta, njegova prijateljica, s kojom je u zavadi. Ona je u pratnji starog kavalira Alcindora. No, ugledavši Marcella, počne ga izazivati, pjevajući mu ariju punu objesti, o sebi i svome životu. Marcellu se ne može svladati i Musetta brzo nalazi izlaz: s paničnim vriskom ona skida cipelu koja ju je navodno našuljala, i šalje s njome Alcindora postolaru. U Marcellovu naručju, u društvu veselih boema, Musetta odlazi za vojnom glazbom koja upravo prolazi. Alcindor se vraća s cipelicom, našavši od Musette tek - račun za cijelo društvo.

3. ČIN

Hladno zimsko jutro u predgrađu Pariza.

Na carinskoj rampi stražari pregledavaju košare piljarica koje dolaze na tržnicu. Pokraj stražarnice je stara krčma pred kojom upravo neka žena mete. Dolazi skršena Mimì i moli ženu da dozove slikara Marcella koji radi u toj krčmi. Marcello zburnjeno izlazi: kod njega je Rodolfo. Mimì to zna – on je te noći pobjegao iz njihovog stana. Ona se žali Marcellu da je Rodolfo neprestano muči svojom ljubomorom i da im je život postao pakao. Čuje se Rodolfov glas: probudio se, nakon što je bio zaspao na klupi u krčmi. Mimì se skriva, a Rodolfo izlazi i odlučno priopćava Marcellu da se želi razici s Mimì. Ne sluteći da ona prisluškuje cijeli razgovor, Rodolfo prijatelju otkriva pravi razlog: nije riječ o njegovoj ljubomori nego o teškoj bolesti jadne Mimì koju svake noći guši kašalj u njegovom hladnom i vlažnom potkrovlju. Saznavši strašnu istinu o sebi, Mimì se odaje grcanjem i plačem. Rodolfo je zgranut uzima u naručje i pokušava utješiti, dok Marcello ljubomorno žuri u krčmu iz koje čuje Musettin smijeh. Mimì se oprašta od Rodolfa; u isto vrijeme istrčava Musetta, baca Marcellu niz sočnih uvreda u lice i napušta ga. Odlaze i Mimì i Rodolfo, znajući da im predstoji rastanak.

4. ČIN

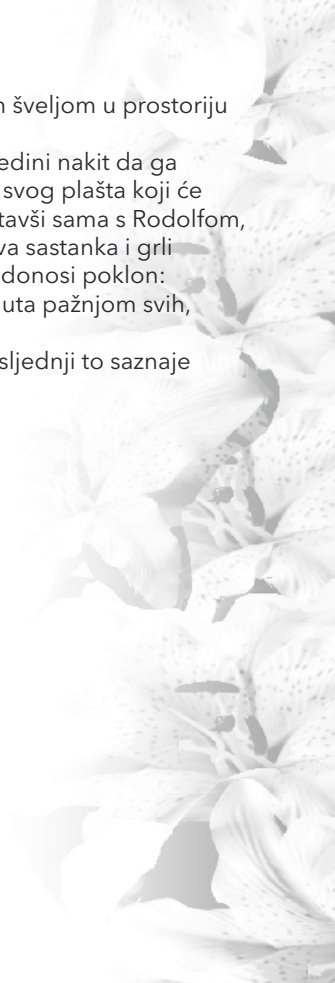
Potkrovlje.

Rodolfo i Marcello razmišljaju tužno o djevojkama koje su ih napustile; Marcello zajedljivo priopćava Rodolfu da je na ulici vidio Mimì u bogatoj kočiji. Navraćaju Collin i Schaunard i uspiju ih razvedriti. Izvedeći nepodopštine, njih četvorica improviziraju veliki ples, odlučujući se za kadrilu. Colline izigrava damu koju je uvrijedio Schaunard. Njihovu veselu tučnjavu prekida uzbuđena Musetta: pred vratima je Mimì koju je

našla polumrtvu na ulici. Rodolfo je uvodi. S malom šveljom u prostoriju ulazi smrt.

Svi se brinu za nju. Musetta predaje Marcellu svoj jedini nakit da ga proda i kupi lijekove; Colline se dirljivo oprašta od svog plašta koji će također prodati kako bi pomogao jadnoj Mimì. Ostavši sama s Rodolfom, Mimì još jednom u sjećanju proživljava sreću njihova sastanka i grli ružičastu kapu koju je sačuvao pjesnik. Musetta joj donosi poklon: krzneni grijač za njezine bolesne, hladne ruke. Ganuta pažnjom svih, Mimì usne snom iz kojeg se više ne probudi...

Schaunard je prvi otkrio smrt na njezinom licu – posljednji to saznaje Rodolfo i očajan pada pored voljene Mimì.

Fabrizio Melano

DRAMATIČNI RIZIK POTRESNE OPERE

Kao i u „Wertheru“, i ovaj put koncentrirao sam se na psihologiju i interakciju između likova i teške teme s kojima se susreću: siromaštvo i bolest. Upravo stoga složena scenografija nije potrebna, dok kostimi nisu vremenski određeni – radnja se događa bilo gdje od 1840. do danas. Također, veliki je užitek raditi s ansamblom iznimno talentiranih mladih pjevača voljnih poduzimati dramatični rizik. Nadam se, vjerni smo Murgerovim „Prizorima iz života boema“, revolucionarnim kada su se pojavili, te Puccinijevoj operi koja je potresala koliko i veselila svoju prvu publiku.

Kevin Greenlaw, Luka Ortar,
Dario Bercich

Ville Matvejeff

GLAZBA „LA BOHÈME“

...toliko je privlačna i pristupačna da se lako može dogoditi bezbrižna i loše pripremljena glazbena izvedba. Nažalost, to se događa prečesto. Ipak, ako postoji dovoljno posvećenosti i truda u proučavanju Puccinijevih preciznih, gotovo opsesivnih, uputa za tempo, ritam i dinamiku, „La Bohème“ nedvojbeno isplivava kao veliko remek-djelo. To je jedna od istinski savršenih opera čiji se niti jedan dio ne može izbaciti, niti nota promijeniti. Svi koji radimo na ovoj produkciji „La Bohème“ nastojimo joj posvetiti pažnju i odati poštovanje koje zaslužuje, kako bi naša publika bila duboko dirnuta upravo onoliko koliko je to htio i sam Puccini.

PUCCINI I „LA BOHÈME“ U RIJECI

Na opernom repertoaru Teatra comunale (Općinskog kazališta) bila su uglavnom djela klasika, a od Puccinijevih su najčešće izvođene „La Bohème“ i „Madame Butterfly“. Omiljeni predstavnik opernog verizma Giacomo Puccini i Rijeka u posebnoj su vezi - Puccini je prisustvovao riječkoj izvedbi svoje opere „Manon Lescaut“ 1895. što je bio poseban doživljaj za publiku. O reakcijama je zabilježeno u novinama „La bilancia“: „Njega je publika toliko slavila da se tako nešto dosad ne pamti u ovom kazalištu!“. Pljesak je počeo još i prije nego se zastor podigao, frenetične ovacije nisu posustajale ni nakon što su ga čak 34 puta pozivali pred zastor, a na kraju su ga obasuli kišom cvijeća uz bučne uzvike.

Nakon iznimnog uspjeha Giacoma Puccinija s „La Bohème“, samo dvije godine nakon praizvedbe u Torinu (1896), ova je znamenita opera, tada još mladog, ali već slavnog skladatelja, izvođena na sceni riječkog Teatra comunale, od 10. do 12. svibnja 1898. godine. Nakon toga, redovito je bila na repertoaru ponovno 1902, pa 1907, potom 1910. Upravo u naročito uspjeljoj „La Bohème“ iz 1898. kojom je dirigirao maestro Cimini, pjevao je tenor Enrico Caruso za kojeg se smatra da je svoju briljantnu karijeru započeo u riječkom kazalištu.

U tadašnjem riječkom Narodnom kazalištu / Teatro popolare prvi direktor opere bio je Boris Papandopulo, operni ansambl sastojao se od 15 solista, 60 članova orkestra, 47 članova opernog zbora i 4 dirigenta. Nošeni „fanatičnom voljom, ambicijom i poletom za uspješnim radom i napretkom ove kuće“ (B. Papandopulo), od otvaranja prve sezone 1946.

do prestanka s radom u matičnoj zgradi 1970. zbog obnove, Opera Narodnog kazališta afirmirala se kao najznačajnija glazbena institucija Rijeke i svrstala se među vodeća jugoslavenska operna kazališta. Odmah nakon omiljenog Verdija, u Rijeci je najzastupljeniji skladatelj bio Giacomo Puccini čije su opere postavljane po nekoliko puta: „Tosca“, „Gianni Schicchi“, „Plašt“, „La Bohème“, „Madame Butterfly“, „Turandot“. Tek za njima bili su Mozart, Massenet, Čajkovski, Bizet itd.

Dva puta premijerno i šest puta obnovljena - 40 godina opere „La Bohème“ Giacoma Puccinija 1949 - 1989.

Puccinijeva opera „La Bohème“ prvi je put premijerno izvedena u riječkom Narodnom kazalištu 28. svibnja 1949. Dirigirao je Alessandro Petterin, režirao Slavko Midžor, a sudjelovali su slavni riječki tenor Gino Bonelli kao pjesnik Rodolpho, Zdenka Horvat kao Mimì, Branko Medanić kao Schaunard, Enzo Serini kao Marcel, Dante Sciaqui kao Collin, Franjo Godec kao Benoit i Alcindor, Carmen Vilović kao Musette, Krunoslav Vušković kao Parpignol, Giuseppe Gostizza kao Prvi carinik, Franjo Gržetić kao Drugi carinik, te brojni statisti kao građanke, građani, studenti, vojnici, djevojke i djeca. Ta je predstava igrala 29 puta u sezonama 1948/1949, 49/50, 51/52. (obnova 16. veljače 1952) te 52/53. Pogledalo ju je više od 25 500 posjetitelja. Na jednoj od izvedbi 1953. u ulozji Rodolfa gostovao je prvi tenor ljubljanske Opere, Janez Lipušček, netom prije njegovog odlaska na turneju po većim kazalištima SAD-a. Opera „La Bohème“ je u Narodnom kazalištu „Ivan Zajc“ obnovljena ponovno 15. listopada 1955, a igrala je 24 puta sve do 1962, od sezone 55/56. do 61/62. Dirigirao je Boris Papandopulo odnosno Vladimir Benić, a obnovu je režirao Dinko Svoboda.

Publika je u Rijeci „La Bohème“ gledala ponovno obnovljenu i 28. studenog 1965. kada je u sezonama 65/66. i 67/68. igrala 14 puta. Dušan Prašelj bio je direktor i dirigent Opere (od 1969. do 1977) kada je 11. siječnja 1975. u dvorani Nebodera po drugi put premijerno postavljena ova Puccinijeva opera. Dirigirao je Davorin Hauptfeld, redatelj je bio Dinko Svoboda, scenograf Dorian Sokolić, a kostimografkinja Ružica Sokolić Nenadović. Bilo je 19 izvedbi u sezonama 74/75, 75/76, 77/78, 79/80. i 80/81. U predstavi su sudjelovali Viktor Bušljeta (Rodolfo), Zorka Wolf (Mimi), zatim Zlatko Foglar, Mario Sfiligoi, Dinko Lupi, Mirjana Bohanec, Alija Puhovac, Franjo Godec, Mario Blažić, Ferruccio Manzin, Josip Gostizza.

Svobodina „La Bohème“ iz '75 obnovljena je 13. siječnja 1984. kada je dirigirao Peter Škrjanec. U toj su sezoni 83/84. predstavu igrali 6 puta. Ulogu Mimi pjevala je tada Donella del Monaco, nećakinja slavnog Marija del Monaca, koja je alternirala s Mirellom Toić i Mirjanom Bušljeta. „Nizu izvarednih tenorskih partija pridružila se i uloga Rodolfa - dramski snažna, glasovno izražajna i uvjerljiva, neisforsirano ljudska i emotivno bliska svakom slušatelju.“ Tatjana Petrović, Novi list, 1984.

Posljednja obnova uslijedila je 13. studenog 1987, s još 10 izvedbi, a posljednja repriza bila je 31. ožujka 1989. godine. Taj 104. put izvođenja ovog naslova u riječkom kazalištu, pod dirigentskim vodstvom Davorina Hauptfelda te u režiji Borislava Popovića, pjevali su Voljen Grbac (Rodolfo), Martina Luisa Darinelli (Mimi), Erol Mlakar (Schaunard), Mirko Čagljević (Marcello), Dinko Lupi (Colline), Alija Puhovac (Benoit i Alcindor), Vendi Pogorelić (Musetta), Ivan Kumbatović (Parpignol), Darko Deković (Carinski oficir).

Od 1949. do 1989. riječka Opera je gostovala s „La Bohème“ nekoliko puta. U pulskoj Areni 1952. godine, što je tada zahtijevalo posebno

velike napore cjelokupnog ansambla i tehnike, jer se moralo prilagoditi predstavu velikom opernom spektaklu koji odgovara ambijentu i željama brojnih turista. U Opatiji su na Ljetnoj pozornici gostovali 1965. godine, a u Sirakuzi u Italiji 1988. godine riječku je „La Bohème“ na dvjema izvedbama pogledalo 1800 ljudi .

Riječku publiku očekuje prvi put premijerno izvođenje naslova „La Bohème“ u 21. stoljeću u Hrvatskom narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca, 30 godina od posljednje obnove, 119 godina od praiizvedbe u Rijeci.

Sergej Kiselev
Dario Bercich
Vanja Zelčić
Luka Ortar
Marjukka Tepponen
Angelo Fiore

PUCCINI - ZANIMLJIVOSTI, ANECDOTE IZ ŽIVOTA I RADA

- S 18 godina znao je što želi raditi u životu - prva opera na koju je pješačio 20 kilometara (!) bila je Verdijeva „Aida“ u kazalištu u Pisi nakon koje je odlučio da želi postati operni skladatelj.
- Svoju posljednju operu „Turandot“ pisao je s velikim zanosom i oduševljenjem, došao je do završnog dueta predzadnje slike. Za duet i finale pripremio je skicu na tridesetak stranica, želio je da to bude vrhunac njegova stvaranja, veliko, smiono i nepredvidljivo. Međutim, obolio je od raka grla. U Bruxelles, gdje se liječio kod tadašnjih najglasovitijih specijalista, ponio je sav pripremljeni materijal za dovršavanje opere. Nadao se ozdravljenju. Iako je operacija uspjela, srce nije izdržalo djelovanje radiuma. Prema obećanju Pucciniju prije smrti, Toscanini je na premijeri „Turandot“ 1926. zaustavio orkestar i pjevače, točno na mjestu u partituri gdje je Puccini stao sa skladanjem, i obratio se publici: „Ovdje je, dame i gospodo, Maestro odložio svoju olovku.“ Duet i finale „Turandot“ dovršio je maestro Franco Alfano prema Puccinijevim skicama.

Iz „P U C C I N I - Ž I V O T I D J E L A” Šime Čipčića, 1939.

- Čitajući roman Henrija Murgera, zaljubio se u život onog svijeta bogatog idejama, a siromašnog novcem. On je taj život ranije proživio. Puccini i Leoncavallo bili su prijatelji i jedne su večeri razgovarali o svojim budućim radovima. Uslijedilo je zaprepaštenje – obojica su radila na potpuno istoj temi. Leoncavallo se zbog „La Bohème” posvađao s Puccinijem i nikada mu to nije oprostio.

Kada su Giacosa i Illica napisali libreto, Puccini nije bio zadovoljan, imao je više prigovora, a najveći je bio taj da je libreto premalo sentimentaln u trenutku Mimìne smrti. „Zar Vam ne izgleda mršavim libreto u trenutku smrti Mimì? Samo dvije riječi više, jedan srdačan izljev ljubavi prema Rodolfu, to bi mi bilo dosta. Htio bih da ode sa svijeta manje za sebe, a više za onoga koji ju je toliko ljubio.” Libreto se stvarao dvije godine, a glazba je napisana za osam mjeseci!

Pucciniju je bilo teško započeti pisati glazbu, pariško doba Luja Filipa, glazba o kojoj nije znao. Lutajući Milanom, dosjetio se i otišao na Konzervatorij, potražio arhivara, uzeo svoj „Capriccio”. Puccini je tada ponovno pronašao sebe, svoju mladost i vlastiti boemski život, istinski, proživljeni, pretrpljeni. Tako je nastala - „La Bohème”.

Publika je operu na premijeri u Teatru Regio 1896. primila vrlo povoljno, ali kritika nepovoljno. Pisalo se da neće doživjeti kraj sezone, da je promašena, da je opereta i da se Puccini treba opet vratiti na veliki i teški put umjetnosti te napisati djelo dostojno sebe.

„La Bohème” bi zbog ovakve kritike bila otišla u zaborav da nije bilo Toscaninija, koji je kao bogomdani umjetnik osjetio svu njenu vrijednost i ljepotu i izveo je još trideset puta uzastopce pred rasprodanim

Davor Lešić i
Dječji zbor „Kap“

gledalištem. Pravi uspjeh postigla je tek u Palermu 13. travnja 1896. Dirigirao je maestro Mugnone. I ovdje je izgledalo da će sve krenuti po zlu, jer maestro Mugnone nije htio nastupiti - bio je petak trinaesti. Puccini ga je molio i preklinjao dok konačno nije nastupio i opera je od početka do kraja prošla u neopisivom oduševljenju i postigla trijumfalan uspjeh. Na koncu nitko nije htio izaći iz kazališta, već su svi bjesomučno tražili bis. Pjevači su se većinom presvukli, a kako publika nije htjela napustiti gledalište, Mugnone je s pozornice skočio u orkestar i s nekoliko glazbenika, s tenorom bez perike i s raščešljanom Mimì ponovio cijeli finale četvrtog čina.

Usprkos svemu tome, „La Bohème“ ne bi bila uspjela da nije bilo Tita Ricordija, sina starog Giulia, jer u početku nijedan direktor kazališta nije htio niti čuti za nju. Tito je upotrebljavao sve svoje velike veze i poznanstva, putovao, pisao i osobno dosađivao, ali sve uzalud. Ipak je poslije velikih napora uspio. Otišao je s Puccinijem u Pariz u Operu Comique i odsvirao operu s takvim uspjehom da je odmah bila primljena na izvedbu i 1897. postigla toliki uspjeh koji ju je pronio po cijelom svijetu. Čitav Pariz je aklamirao mladog maestra, koji je tako divno znao pogoditi srce i pjesnički ambijent latinskog kvarta. Unatoč tome što uopće nije poznavao parišku glazbu, ipak je njegov genij pogodio srce Pariza i ne samo Pariz, već čitav svijet osjetio je bezbrižnost, čar i ljepotu, ali i patnje te bolnu ljubav pariškog boemskog života. Kao umjetnik Puccini je za života dobio vrlo malo priznanja. Iako su publike čitavog svijeta obožavale njegovu glazbu, kritika mu nije bila naročito sklona i na svaki način je nastojala osporiti mu i najzasluženiji uspjeh, što ga je silno ogorčavalo. Osobito ga je boljela kritika o „Bohèmima“.

VRHUNSKI MAJSTOR OPERNE SCENE

Giacomo Puccini rodio se 22. prosinca 1858. u Lucci, u Toscani, u obitelji glazbenika s tradicijom od pet generacija. Navršio je pet godina kad mu je umro otac Michele, mjesni orguljaš i kapelnik, i po prirodni stvari to je mjesto čekalo Giacomu kad završi glazbeni nauk. U djetinjstvu nije pokazivao izrazitu volju za učenjem uopće, pa tako ni za učenjem glazbe, ali je ipak stekao stanovito znanje kod Carla Angelonija kod kojega je učio i Alfredo Catalani. Sa četrnaest je godina već svirao orgulje u rakvi, sa šesnaest je sam počeo davati satove iz glazbe i sa skromnom zaradom kupovati note. S dvadeset je skladao „Motet“ i „Credo“ iz kojega će zatim nastati cijela „Misa u As-duru“. Uspjeh je bio velik i mladiću su porasla krila. Godine 1880. položio je s izvrsnim uspjehom prijemni ispit za Konzervatorij u Milanu.

U Milanu je Puccini iskoristio sve mogućnosti koje mu je pružao boravak u kulturnom središtu Italije. Učio je kod Amilcare Ponchiellija, upoznao Arriga Boita, slušao glazbu Beethovena i Brahmsa, proučavao partituru „Parsifala“ i nije želio odmah potpun uspjeh kao njegov prijatelj s kojim je neko vrijeme stanovao - Mascagni. Sa završnom skladbom „Capriccio sinfonico“ uspješno je 1883. završio Konzervatorij. Filippo Filippi, oštar kritičar novina „Perseveranza“ obasipa ga hvalom, a poznati dirigent Franco Faccio obećava da će skladbu izvesti na koncertu orkestra Scale. Ali Puccini je želio skladati opere. A to nije išlo ni približno tako lako i brzo kao što je to kasnije uspjelo Mascagniju. Prva opera koju je skladao - „Le Villi“ - nije primljena na natječaju izdavačke kuće Sonzogno, ali zahvaljujući prijateljima djelo je s uspjehom praizvedeno 1884. u Teatro del Verme što je navelo drugog

izdavača, Giulia Ricordija, da je otkupi i od mladog skladatelja naruči drugu operu. Susret s Ricordijem znatno je utjecao na Puccinijev život i karijeru. Uvjeren u Puccinijevu nadarenost Ricordi ga je mudro savjetovao i vodio. Puccini je ubrzo postao slavan i bogat, a Ricordi je našao novu zlatnu koku. Skladatelj je najprije kupio kuću u ribarskom mjestu Torre del Lago na jezeru Massacuccioli gdje je mogao mirno raditi i družiti se s prijateljima „scapigliatima“.

U njegovu osjećajnom životu dogodio se sudbonosan susret - upoznao je udanu gospođu iz Luce Elviru Geminiani koja će mu postati životnom suputnicom i s kojom je dobio sina Antonija 1886. godine. Njihova je veza bila burna, ali čvrsta i trajna. Međutim, trebalo je proći još nekoliko godina do Puccinijeve definitivne afirmacije.

Neuspjeh „Edgara“, rađenog prema drami u stihovima Alfreda de Musseta, na libreto Ferdinanda Fontane koji nije bio po Puccinijevu ukusu, na prazvedbi 1889. u Scali umalo je obeshrabrio Ricordija. Ipak mu je dao još jednu priliku. Nastala je tako „Manon Lescaut“ prema romanu opata Prévosta, uz suradnju petero libretista od kojih nijedan nije želio preuzeti autorstvo. Prazvedena 1. veljače 1893. u Teatro Regio u Torinu naišla je na dobar prijem publike i kritike (što je do tada bila prava rijetkost kod prazvedbi Puccinijevih opera). U njoj je Puccini već pokazao poseban senzibilitet za oblikovanje lika žene, duboko je uranjao u njezinu psihologiju i osjećao je njezinu stalno prisutnu iskonsku težnju da se žrtvuje u ime predane ljubavi. U liku Manon stvorio je svoju prvu heroinu za kojom će s manje ili više uspjeha u početku, ali s definitivnim priznanjem u bliskoj budućnosti, slijediti protagonistice „La Bohème“ 1896. (kad će početi i njegova suradnja s Arturom Toscaninijem, često prekidana, ali neovisno o tome vrlo čvrsta i plodna), „Tosce“ 1900, „Madame Butterfly“ 1904, „Čeda Zapada“ („La fanciulla del West“) 1910,

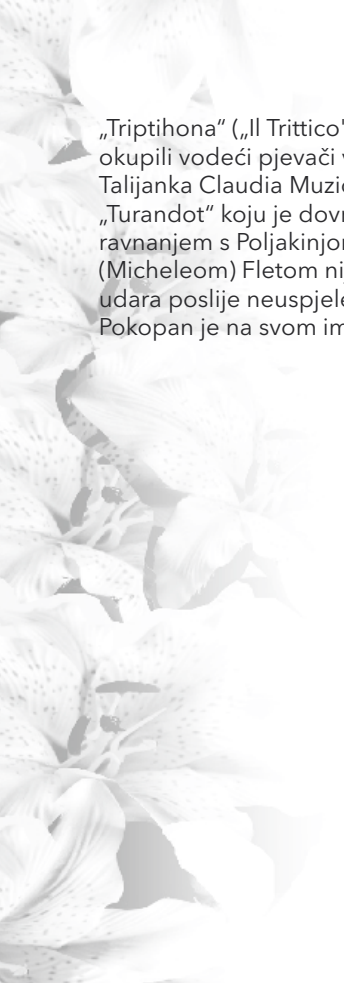
„Lastavice“ („La rondine“) 1917, „Plašta“ („Il tabarro“), „Sestre Angelice“ („Suor Angelica“) i „Giannija Schicchija“ 1918. i „Turandot“, posthumno 1926. godine. Osam dana poslije „Manon Lescaut“ u Torinu, u Scali je prouzveden Verdijev „Falstaff“. Kao da je osamdesetogodišnji genij simbolički predao najvrijedniji dio talijanskog opernog nasljeđa svojemu četrdeset i pet godina mlađemu sunarodnjaku. Za vrijeme produkcije „Manon Lescaut“ u Parizu, Puccini je počeo pisati operu prema knjizi „Prizori iz života boema“ („Scènes de la vie de bohème“) Henrija Murgera. Uskoro je čuo da još jedan talijanski skladatelj, Ruggiero Leoncavallo, radi operu prema istom naslovu zbog čega je on sa svojom prvom verističkom operom „La Bohème“ požurio. Kako je rastao uspjeh njegove „La Bohème“, osim svjetske slave i velikog bogatstva, Puccini je dobio i doživotnog neprijatelja - Leoncavalla.

S „La Bohème“ je počela Puccinijeva suradnja s izvrsnim libretistima Giuseppeom Giacocom i Luigijem Illicom. Zahtjevan kao i Verdi, vrlo je precizno izražavao svoja traženja i nesmiljeno ustrajavao na njima. Stvarao je svoj vlastiti prepoznatljivi stil. Imao je osjećaj za zakonitost odvijanja dramske radnje koju je vješto prekidao izljevim melodike u pretežito lirskim arijama i duetima, ali to nije nimalo utjecalo na kontinuitet radnje već se čvrsto stapalo u nedjeljivu cjelinu. Postigao je savršenu ravnotežu između riječi, glazbe i scene. I izvanredno je vladao orkestrom s kojim je mogao stvoriti svaki ugodaj mjesta odvijanja radnje kao i eksplirati svaku emocionalnu situaciju. Sa zaradom sagradio je villu Torre del Lago na firentinskom jezeru Massaciuccoli i mogao si je priuštiti raskošnu prouzvedbu „Čeda Zapada“ u Metropolitanu pod Toscaninijevim ravnanjem s glasovitom češkom sopranisticom Emmy Destinn, Carusom i isto tako slavnim baritonom Pasqualeom Amatom. Ništa manje glamurozna nije bila ni premijera

Angelo Fiore
Marjukka Tepponen
Kevin Greenlaw

„Triptihona“ („Il Trittico“), također u Metropolitanu na kojoj su se opet okupili vodeći pjevači vremena kao što su glasovite sopranistice Talijanka Claudia Muzio i Amerikanka Geraldine Farrar. Praizvedbu „Turandot“ koju je dovršio Franco Alfano, u Scali pod Toscaninijevim ravnanjem s Poljakinjom Rosom Raisom i Španjolcem Miguelom (Micheleom) Fletom nije doživio, jer je umro u Bruxellesu od srčanog udara poslije neuspjele operacije raka grla 29. studenoga 1924. godine. Pokopan je na svom imanju Torre del Lago.

Marjukka Tepponen

FABRIZIO MELANO

Fabrizio Melano renomirana je figura na međunarodnoj opernoj sceni. Više od četrdeset godina surađivao je s vodećim svjetskim opernim kućama. Svoju dugu vezu s Metropolitan Operom započeo je 1969. godine gdje je režirao dvadesetijednu operu, između kojih je bilo sedam novih i niz obnovljenih produkcija. Suradivao je sa

svjetskim opernim umjetnicima kao što su Maria Callas, Renata Tebaldi, Birgit Nilsson i naša Zinka Kunc Milanov.

Većina njegovih radova mogla se vidjeti PBS Live iz Met seriji uključujući „La Bohème“ (s kojom je i započeto prikazivanje 1977), „Il Trittico“, „Les Troyens“ (s kojim je i otvorena stota sezona Meta 1983), i „Il Trovatore“.

Melano je radio s vodećim američkim i kanadskim opernim kompanijama, uključujući produkcije u Lyric Opera u Chicagu i New York City Operi. Asistirao je Mariji Callas u režiranju „I Vespri Siciliani“ u Teatru Regio u Torinu. Bio je redatelj u kompanijama kao što su Teatro Colón-Buenos Aires, Opéra de Monte-Carlo i English National Opera. Na Juilliardu je 2010. godine režirao „Dialogues des Carmélites“, a 2012. „Armide“ nastalu u koprodukciji Meta+Juilliarda.

VILLE MATVEJEFF

Potvrdio se kao izniman glazbenik višestrukog talenta koji je doživio uspjehe kao dirigent, skladatelj, pijanist. Matvejeff je šef dirigent orkestra Jyväskylä Sinfonia, glavni gost dirigent i muzički savjetnik Opere HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, te umjetnički direktor jednog od najpoznatijih i najprestižnijih opernih festivala, Savonlinna Opera

Festivala. Dirigirao je djelima širokog repertoara. Od opernih produkcija izdvajaju se svjetska premijera „Dvorca u vodi“ Aulisa Sallinenena na Savonlinna Opera Festivalu te koncertna izvedba Gounodovog „Fausta“ u Operi HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, koju je ujedno snimljena za međunarodnog izdavača Naxos, te Zajčeva opera „Nikola Šubić Zrinjski“ koja je snimljena za njemačku diskografsku kuću CPO. Matvejeff je ravnao brojnim renomiranim orkestrima, poput filharmonijskih orkestara Duisburga i Tampere, RTV Slovenskog simfonijskog orkestra, Švedskog radio simfonijskog orkestra i zbora, Jyväskylä simfonije, Helsinške filharmonije, orkestra Oulu Sinfonia, Luksemburškog filharmonijskog orkestra, Estonskog nacionalnog simfonijskog orkestra, orkestra Sinfonia Lahti, Sonderjylland simfonijskog orkestra i drugih.

MARJUKKA TEPPONEN

Svoje je prve satove klavira finska sopranistica počela uzimati već kao petogodišnjakinja. Pjevačke je vještina najprije stjecala u svome rodnome gradu, a zatim pri Sibelius akademiji u Helsinkiju.

Nakon spektakularnog debija 2009. godine u operi „La Traviata” u Jyväskylä operi, angažirana je u Finskoj nacionalnoj operi u Helsinkiju gdje nastavlja redovito gostovati u važnim ulogama, poput Zerline („Don Giovanni”), Laurette („Gianni Schicchi”) i Mimi („La Bohème”), uloga kojom je gostovala i u Operi u Grazu.

Takoder, redovito je gostovala i na renomiranom Sanvonlinna Opera Festivalu u ulogama Pamine („Čarobna frula”) i Marguerite („Faust”), te nedavno i kao solistica u izvedbi Mozartove Mise u C molu.

Među njezinim umjetničkim ostvarenjima ističu se uloge Contesse („Figarov pir”) u Turku u Finskoj, njezin debi u ulozi Donne Anne („Don Giovanni”) u Rijeci, Fiordiligi („Cosi fan tutte”) u Seattle Operi i Finskoj nacionalnoj operi u Helsinkiju. Njezina karijera broji i važne koncertne nastupe, poput onog u Münchenu uz Minhenski simfonijski orkestar gdje je izvodila program filmske glazbe i Verdijev Requiem, Klamijev Psalam pod dirigentskim vodstvom Miguela Ángela Gómeza Martínze u Madridu, te Verdijeve arije i duete u Siegenu.

Važno je spomenuti i hvaljenu svjetsku premijeru finske opere „Indigo” u Helsinkiju u kojoj je otpjevala glavnu ulogu Aurelije te izdavanje njezina prvog nosača zvuka, „Aria Album”, sa skladbama Mozarta, bel canta i francuskog repertoara.

VANJA ZELČIĆ

Članica riječke Opere od 2005. gdje je otpjevala niz uloga u operama, operetama i mjuziklima, pa i u baletu, a izdvajaju se: Alfi Kabiljo: „Casanova u Istri“, Dorina; Jacques Offenbach: „Pariški život“, Gabrielle“; Georg Friedrich Händel, opera „Rinaldo“, Armida; Carl Orff: „Carmina Burana“; Benjamin Britten: „Okretaj zavrtnja“, Mrs. Grose;

Charles Gounod „Faust“, Siebel; Ivan pl. Zajc „Nikola Šubić Zrinjski“, Jelena; Jakov Gotovac: „Ero s onoga svijeta“ Djula; Gaetano Donizetti: „Kazališni običaji i neuobičajenosti“, Corilla Sartinecchi; Giuseppe Verdi: „Rigoletto“, Gilda; Wolfgang Amadeus Mozart: „Don Giovanni“, Dona Anna; Jules Massenet: „Werther“, Sophie; Johann Strauss: „Šišmiš“, Adele; Gioachino Rossini: „Il Barbiere di Siviglia“, Rosina; Giacomo Puccini: „La Bohème“, Musetta; Giuseppe Verdi: „Falstaff“, Nanetta itd. Sudjelovala je na brojnim koncertima, kako u matičnom Kazalištu, tako i u inozemstvu: Gioachino Rossini - Stabat Mater, Wolfgang Amadeus Mozart - Requiem, u crkvi La Madleine u Parizu s orkestrom Jean Luis Petit, Giovanni Batista Pergolesi - Stabat Mater i dr.

KAISA RANTA

Finska sopranistica ima raznovrsnu karijeru koja osim opere uključuje i mjuzikle i operetu.

Pjevanje je izučavala na Oulu konzervatoriju Sveučilišta primjenjenih znanosti Oulu , te na Glazbenoj akademiji Turku. Magistrirala je operno pjevanje pri Sibelius Akademiji u Helsinkiju..

Debitirala je u Finskoj nacionalnoj Operi u glavnoj ulozi u Mozartovoj operi „Zaide“. Uslijedile su brojne uloge: Nanetta („Falstaff“), Gospa Marian („Robin Hood“), Carlotta Giudicelli („Fantom iz opere“), Lisica („Lukava mala Lisica“). Osim toga, u Finskoj je nastupala i u brojnim opernim produkcijama: Sophie Scholl („Bijela ruža“), Gilda („Rigoletto“), Micaëla („Carmen“) i Cunegonde („Candide“).

Kao solistica nastupala je s brojnim finskim orkestrima i zborovima, a često je pjevala i solističke dionice u raznim duhovnim skladbama. Neke od skladbi s njezina koncertnog repertoara su: Pergolesijeva i Scarlattijeva Stabat Mater, Händelov Mesija, Brucknerov Rekvijem, Brahmsov Njemački rekvijem, Mozartov Requiem, Velika misa u c-molu, Beethovenova Misa u C-duru i 9. simfonija, Orffova „Carmina Burana“ i drugi.

Osim u Finskoj, nastupala je u Ujedinjenom Kraljevstvu, SAD-u, Češkoj, Rusiji i Japanu.

Njezina je karijera dobila poseban značaj nakon osvajanja prve nagrade na jednom od najprestižnijih glazbenih natjecanja u Finskoj, Lappeenrannan valtakunnallinen laulukilpail, 2006. godine.

ANGELO FIORE

Diplomirao je na Konzervatoriju „Luigi Cherubini“ u Firenci, nakon čega se usavršavao pri firenskoj Operi Maggio Fiorentino te na masterclassu kod Mirelle Freni, pri Akademiji „Cubec“ u Mantovi.

Pobjednik je brojnih natjecanja, među kojima je i Međunarodno natjecanje „Verdi“ i Natjecanje „Tita

Ruffo“, koje rezultira debitiranjem u ulozi Vojvode od Mantove u Livornu. Bio je dio Fondacije „Luciano Pavarotti“, nastupajući na brojnim koncertima u kazalištu City Center u New Yorku, u Teatru Dal Verme u Milanu i Teatru Grande u Bresci.

Iskazao se u brojnim ulogama, poput Calafa („Turandot“) i Vojvode od Mantove („Rigoletto“) na Puccini festivalu u Torre del Lago, Cassia („Otello“) u Teatru Carlo Felice u Genovi, Alfreda („Traviata“) u Teatru Goldoni u Livornu, Fritza Kobusa („Prijatelj Fritz“) u kazalištima u Piacenzi, Ravenni i Modeni, Pinkertona („Madama Butterfly“) u Aarhusu i Kopenhagenu.

Nastupio je i u „La Bohème“ u produkciji Litvanske nacionalne Opere i Baleta, u ulozi Arriga („Sicilijanske večernje“) na Opernom festivalu Gut Immling, a u istoj će operi nastupiti i u produkciji Bayerische Staatsoper u Minhenu.

Nedavno je debitirao i u milanskoj Scali u operama „Ernani“ i „Traviata“, te u zagrebačkom HNK u „Madami Butterfly“ kao Pinkerton.

KEVIN GREENLAW

Bariton Kevin Greenlaw glazbeno je obrazovanje započeo u svome rodnome gradu, St. Charles Missouri, nastavio u New Yorku pri glazbenoj školi Eastman, a završio na magisteriju u Glasgowu u Kraljevskom konzervatoriju Škotske. Po završetku školovanja postaje dio ansambla prestižne

Nacionalne opere u Parizu, u sklopu programa mladih umjetnika, gdje je nastupio u nekoliko uloga, poput: Morales (Bizet: „Carmen“), Juan (Massenet: „Don Quichotte“) te Kuligin (Janáček: „Katya Kabanova“). Nakon Pariza, pridružuje se ansamblu Opere Dortmund gdje debitira u nekoliko ključnih baritonskih uloga, poput Grofa („Figarov pir“), Marcella („La Bohème“) te naslovne uloge u operama „Don Giovanni“ i „Evgenij Onjegin“.

Njegova ga je karijera odvela pozornicama velikih europskih opernih kuća. Ključne uloge za Greenlawa bile su ona Oresta u Gluckovoj operi „Ifigenija na Tauridi“ u Komische Oper Berlin, Pelleasa u Debussyjevu „Pelléas i Mélisande“ na Glyndebourne Opera festivalu, Danila u Lehárevoj operi „Vesela udovica“ u Nacionalnoj operi u Larraineu te Figara u Rossinijevom „Seviljskom brijaču“ u operi Angers-Nantes. Njegov najnoviji uspjeh naslovna je uloga u Thomasevu „Hamletu“ u Nantes i Rennes Operi. Od 2016. godine živi u Finskoj gdje se počinje afirmirati i u mjuziklu. Debitirao je u Finskoj nacionalnoj operi kao Fantom u „Fantomu iz opere“ Andrewa Lloyda Webbera. Kao solist nastupao je s prestižnim finskim orkestrima poput Tempere filharmonije i Turku filharmonije.

DARIO BERCIH

Bas-bariton, solist riječke Opere, diplomirao je na milanskom Konzervatoriju „Giuseppe Verdi“ u klasi prof. A. Bonay i C. A. V. Terranova.

Do sada broji preko 35 opernih uloga, te uloge u operetama i mjuziklima, kao i brojne druge nastupe na koncertima, a i u dramskim predstavama. Od uloga u opernim produkcijama izdvaja: Figaro („Figarov pir“,

Mozart), Saretsky, Haptmann („Evgenij Onjegin“, Čajkovski), Escamillo („Carmen“, Bizet), glasnik („Oedipus Rex“, Stravinski), Manuel („Kratki život“, M. de Falla), Pietro Fleville („André Chénier“, Giordano), Mamma Agata („Kazališni običaji i neuobičajenosti“, Donizetti), Conte Monterone („Rigoletto“, Verdi), Masetto („Don Giovanni“, Mozart), Albert („Werther“, Massenet), Montano („Otello“, Verdi), Bartolo („Seviljski brijač“, Rossini), Narator („Klothó“, Kosecka), Banco („Macbeth“, Verdi), Pistola („Falstaff“, Verdi), Levi („Nikola Šubić Zrinjski“, Zajc) i dr.

LUKA ORTAR

Bas-bariton, svoj je glazbeni put započeo kao trubač, a već 2012. kao bas-bariton bio je na europskoj turneji sa svjetski poznatom sopranisticom Annom Netrebko, orkestrom Slovenske filharmonije i Slovenskim komornim zborom s operom „Iolanta“ Čajkovskog. Neke od njegovih zapaženih uloga su: Escamillo („Carmen“), Sulejman („Nikola Šubić Zrinjski“), Kralj

Egipta („Aida“), Montano („Otello“), Avenant („Ljepotica i zvijer“), Figaro („Figarov pir“) i druge.

HRVATSKO
NARODNO
KAZALIŠTE

**IVANA PL
ZAJCA**

R I J E K A

**RIJEKA
2020**

EUROPSKA PRIJESTOLNICA
KULTURE

**HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE
IVANA PL. ZAJCA**

Verdijeva bb, 51000 Rijeka

Tel. ++385 51 355 900

e-mail: zajc@hnk-zajc.hr

www.hnk-zajc.hr

OPERA

Tel: ++385 51 355 937

e-mail: opera@hnk-zajc.hr

Intendant: dr.sc. Marin Blažević

Poslovna ravnateljica: Martina Radelja

Ravnatelj Opere: Petar Kovačić

Izvršne producentice opernog i koncertnog programa: Ana Buneta, Ana Vidučić

V.d. upravitelja Tehnike: Alan Vukelić

Upraviteljica službe promidžbe, marketinga, odnosa s javnošću i prodaje: Ana Miljanović

Voditeljica promidžbe i odnosa s javnošću: Milena Jerneić

Voditeljica marketinga: Mara Vidučić Blečić

Izdavač: Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca Rijeka

Za izdavača: dr.sc. Marin Blažević

Urednica: Andrea Labik

Fotograf: Dražen Šokčević

Grafičko oblikovanje: Zdravko Benzia

Tiskara: Kerschhoffset Zagreb

Rijeka 2019.

financijeri

GRAD RIJEKA

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
*Republic
of Croatia
Ministry
of Culture*

sufinancijer

primorsko
županija **goranska**

sponzor kazališnog programa 2019.

partner kazališta

sponzori kazališta

sponzor vina
Gala salona „Gale“

vino domjenka

restorani kazališta

službena šminka

hotel kazališta

medijski pokrovitelji

NOVI LIST

del popolo
la Voce

 **URBANO
OGLAŠAVANJE**

TimeOut

CROATIA